

Sprawa C-380/19

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

15 maja 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Oberlandesgericht Düsseldorf (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

9 maja 2019 r.

Strona powodowa i strona wnosząca apelację:

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände
– Verbraucherzentrale Bundesverband e.V.

Strona pozwana i druga strona postępowania apelacyjnego:

Deutsche Apotheker- und Ärztebank eG

[...]

OBERLANDESGERICHT DÜSSELDORF (sąd okręgowy w Düsseldorfie,
Niemcy)

POSTANOWIENIE

W sporze

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände –
Verbraucherzentrale Bundesverband e.V.

strony powodowej i strony wnoszącej apelację,

[...]

przeciwko

Deutsche Apotheker- und Ärztebank eG,

stronie pozwanej i drugiej stronie postępowania apelacyjnego,

[...]

dwudziesta izba cywilna Oberlandesgericht Düsseldorf (wyższego sądu krajowego w Düsseldorfie) po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 marca 2019 r. [...] **[Or. 2]** [...]

postanowiła:

I.

Postępowanie zostaje zawieszzone.

II.

Oberlandesgericht Düsseldorf (wyższy sąd krajowy w Düsseldorfie) zwraca się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującymi pytaniami dotyczącymi wykładni dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (Dz.U. 2013, L 165, s. 63) (zwanej dalej „dyrektywą”) w celu wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

1. Czy obowiązek informacyjny wynikający z art. 13 ust. 2 dyrektywy i nakazujący udostępnianie w ogólnych warunkach umów informacji, o których mowa w art. 13 ust. 1, powstaje już wówczas, gdy przedsiębiorca udostępnia ogólne warunki umów celem ich pobrania na swojej stronie internetowej, za pośrednictwem której nie zawiera się żadnych umów?
2. W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze: Czy w takim przypadku przedsiębiorca spełnia ciężący na nim obowiązek udostępniania informacji w ogólnych warunkach umów również wówczas, gdy wprawdzie nie udziela tych informacji w pliku udostępnionym do pobrania, lecz w innym miejscu na stronie internetowej przedsiębiorstwa?
3. Czy przedsiębiorca spełnia ciężący na nim obowiązek udostępniania informacji w ogólnych warunkach umów, jeżeli wydaje konsumentowi – niezależnie od dokumentu zawierającego ogólne **[Or. 3]** warunki umów – utworzony również przez siebie wykaz cen i usług w postaci osobnego dokumentu, który zawiera informacje, o których mowa w art. 13 ust. 1 dyrektywy?

Uzasadnienie

A)

- 1 Strona powodowa jest stowarzyszeniem zrzeszającym wszystkie 16 centra konsumenckie oraz 25 innych organizacji o profilu konsumenckim i społecznym

działających w Niemczech. Jest ona wpisana na listę upoważnionych podmiotów zgodnie z § 4 Unterlassungsklagengesetz (ustawy w sprawie powództw o zaniechanie). Strona pozwana jest bankiem spółdzielczym.

- 2 Strona pozwana prowadzi stronę internetową pod adresem www.apobank.de. Za pośrednictwem tej strony nie można zawierać umów. W stopce redakcyjnej tej strony internetowej strona pozwana informuje – w sposób, który w tym zakresie nie został zakwestionowany przez stronę powodową – o wyrażeniu zgody na udział lub obowiązku udziału w postępowaniu w sprawie rozstrzygnięcia sporu prowadzonym przed instytucją zajmującą się pozasądowym rozwiązywaniem sporów konsumenckich. Ponadto strona pozwana oferuje możliwość pobrania ogólnych warunków umów jako dokumentu w formacie PDF. Dokument ten nie zawiera żadnych informacji w przedmiocie wyrażenia zgody na udział lub obowiązku udziału w postępowaniu w sprawie rozstrzygnięcia sporu prowadzonym przed instytucją zajmującą się pozasądowym rozwiązywaniem sporów konsumenckich.
- 3 Jeżeli strona pozwana zamierza włączyć swoje ogólne warunki umów do umowy, konsument – niezależnie od dokumentu zawierającego ogólne warunki umów – otrzymuje utworzony także przez stronę pozwaną wykaz cen i usług, na odwrocie którego informuje o wyrażeniu zgody na udział w postępowaniu w sprawie rozstrzygnięcia sporu.
- 4 Strona powodowa stoi na stanowisku, że taka praktyka handlowa narusza § 36 ust. 2 pkt 2 Verbraucherstreitbeilegungsgesetz (ustawy w sprawie alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów konsumenckich, zwanej dalej „VSBG”), gdyż informacja ta musi się zostać podana w ogólnych warunkach umów.
- 5 Landgericht (sąd krajowy) oddalił powództwo zmierzające do nakazania stronie pozwanej, pod groźbą szczegółowo określonych środków porządkowych, zaniechania w [Or. 4] ramach działań gospodarczych skierowanych do konsumentów nieudzielania w ogólnych warunkach umów informacji, czy wyraża zgodę na udział lub ciąży na niej obowiązek udziału w postępowaniu w sprawie rozstrzygnięcia sporu przed instytucją zajmującą się pozasądowym rozwiązywaniem sporów konsumenckich, jak również zasądzenia na rzecz strony powodowej zwrotu kosztów poniesionych na etapie przedsądowym. Uzasadniając swoje orzeczenie Landgericht (sąd krajowy) zasadniczo stwierdził, że kwestionowana przez stronę powodową praktyka handlowa nie narusza § 36 ust. 2 VSBG. Przepis ten nakazuje udzielenie informacji, o których mowa w § 36 ust. 1 VSBG, wraz z użyciem ogólnych warunków umów. Opublikowanie ogólnych warunków umów na stronie internetowej nie stanowi jeszcze ich użycia, gdyż użycie zakłada, że jedna ze stron umowy przekazuje drugiej stronie umowy takie ogólne warunki umów przy zawieraniu umowy. Ponadto dla spełnienia wymogów wynikających z § 36 ust. 2 pkt 2 VSBG wystarczające jest wydanie odrębnego druku informacyjnego wraz z ogólnymi warunkami umów przy zawieraniu umów. Dopiero bowiem w okolicznościach konkretnego przypadku można ocenić, czy i jakie ogólne warunki umów będą stosowane. Takie ogólne warunki umów mogą

składać się z kilku dokumentów. Także informacja dotycząca instytucji zajmującej się pozasądowym rozwiązywaniem sporów może samodzielnie stanowić ogólne warunki umów. Ponadto strona pozwana dopełniła również obowiązku informacyjnego obciążającego ją jako operatora strony internetowej zgodnie z § 36 ust. 2 pkt 1 VSBG. Zgodnie z art. 13 ust. 2 dyrektywy strona internetowa jest głównym miejscem publikacji informacji.

- 6 Przeciw temu rozstrzygnięciu strona powodowa wystąpiła z apelacją, w której podtrzymuje swoje żądania sformułowane przed sądem pierwszej instancji. Jej zdaniem używanie [ogólnych warunków umów] w rozumieniu § 36 ust. 2 pkt 2 [VSBG] nie wymaga, aby dochodziło do zawarcia jakiejkolwiek konkretnej umowy. Czynnikiem decydującym jest wyłącznie to, czy przedsiębiorca w ogóle posiada ogólne warunki umów. Publikacja na stronie internetowej prowadzi więc już z chwilą jej dokonania do powstania obowiązku zamieszczenia informacji w ogólnych warunkach umów. Do przekazania informacji musi dojść również w stosunku do takich konsumentów, którzy jeszcze nie zwrócili się do strony pozwanej o zawarcie konkretnej umowy. Stąd też nie jest wystarczające wydanie informacji wraz z ogólnymi warunkami umów. Odesłanie do informacji na stronie internetowej pomija okoliczność, iż obowiązek dostarczania informacji na stronie internetowej i [Or. 5] w ogólnych warunkach są od siebie niezależne. Już w pierwszej instancji strona powodowa stała na stanowisku, że wydanie osobnego formularza informacyjnego wraz z ogólnymi warunkami umów nie jest wystarczające, gdyż zgodnie z dyrektywą informacji należy udzielać w ogólnych warunkach umów. Informacja zamieszczona w ogólnych warunkach umów ma wreszcie mieć znaczenie już również z tego powodu, że konsumenci przypisują im szczególne znaczenie. Konsumenci zapisują lub odkładają je w bezpiecznym miejscu, aby móc uzyskać do nich dostęp właśnie w przypadku sporu.
- 7 Strona pozwana sprzeciwia się tym twierdzeniom i broni wyroku wydanego w pierwszej instancji uznając go za trafny.

B)

- 8 Właściwe dla oceny sporu przepisy prawa niemieckiego mają następujące brzmienie:

Paragraf 36 Gesetz über alternative Streitbeilegung in Verbrauchersachen (ustawy w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich, zwanej dalej „VSBG”) – Ogólny obowiązek informacyjny:

1. Przedsiębiorca, który prowadzi stronę internetową lub stosuje ogólne warunki umów, zobowiązany jest do tego, aby w sposób łatwo dostępny, jasny i zrozumiały:

- 1) informować konsumentów, czy i w jakim zakresie wyraża zgodę na udział lub jest zobowiązany do udziału w postępowaniach w sprawie rozstrzygania sporów prowadzonych przed instytucją zajmującą się pozasądowym rozwiązywaniem sporów konsumenckich, oraz

- 2) wskazać konsumentom właściwą instytucję zajmującą się pozasądowym rozwiązywaniem sporów konsumenckich w przypadku, gdy przedsiębiorca zobowiązał się do udziału w postępowaniu w sprawie rozstrzygnięcia sporu prowadzonym przed instytucją zajmującą się pozasądowym rozwiązywaniem sporów konsumenckich lub gdy na podstawie przepisów prawa zobowiązany jest do udziału w takim postępowaniu; takie wskazanie musi zawierać dane dotyczące adresu i strony internetowej instytucji zajmującej się pozasądowym rozwiązywaniem sporów konsumenckich oraz oświadczenie przedsiębiorcy o udziale w postępowaniu w sprawie rozstrzygnięcia sporu prowadzonym przed tą instytucją zajmującą się pozasądowym rozwiązywaniem sporów konsumenckich.
 2. Informacje, o których mowa w ust. 1 podlegają obowiązkowi:
 - 1) publikacji na stronie internetowej przedsiębiorcy, jeżeli prowadzi on stronę internetową, **[Or. 6]**
 - 2) udostępnienia wraz ogólnymi warunkami umów przedsiębiorcy, jeżeli stosuje on ogólne warunki umów.
 3. Z obowiązku informacyjnego wynikającego z ust. 1 pkt 1 zwolniony jest przedsiębiorca, który w dniu 31 grudnia poprzedzającego roku zatrudniał dziesięć lub mniej osób.
- 9 Powodzenie środka zaskarżenia wniesionego przez stronę powodową zależy od odpowiedzi na pytania prejudycjalne, gdyż przepis § 36 VSBG, transponujący art. 13 dyrektywy, należy interpretować zgodnie z dyrektywą. Zgodnie ze swoim brzmieniem § 36 ust. 2 VSBG nakazuje, aby informacje były udostępniane „wraz z” ogólnymi warunkami umów, jeżeli przedsiębiorca używa ogólnych warunków umów. Treść dyrektywy jest w tym zakresie odmienna, gdyż zgodnie z art. 13 ust. 2 dyrektywy informacje te należy umieszczać, w stosownych przypadkach, w ogólnych warunkach umów. Sformułowanie, zgodnie z którym informacja musi być przekazywana w ogólnych warunkach umów – a nie tylko wraz z ich użyciem – odpowiada również innym wersjom językowym tej dyrektywy. Tak więc przykładowo angielski tekst stanowi: „if applicable, in the general terms and conditions”, zaś francuski: „le cas échéant, dans les conditions générales”.
- 10 W związku z tym na tle niniejszej sprawy pojawia się w pierwszej kolejności pytanie, co należy rozumieć pod sformułowaniem „w stosownych przypadkach”, a więc kiedy przedsiębiorca „używa” ogólnych warunków umów w rozumieniu § 36 VSBG. W tym zakresie Landgericht (sąd krajowy) przyjął rozumienie wynikające z Bürgerliches Gesetzbuch (kodeksu cywilnego), zgodnie z którym podmiot używający ogólne warunki umów używa je w ten sposób, że przekazuje je drugiej stronie umowy przy jej zawarciu. Niemniej wydaje się, że obowiązek wynikający z art. 13 ust. 2 dyrektywy powinno się interpretować w ten sposób, że sam fakt istnienia ogólnych warunków umów prowadzi do powstania obowiązku zamieszczenia w nich informacji w przedmiocie rozstrzygnięcia sporów. Wskazuje

na to zestawienie z innym przypadkiem powstania obowiązku informacyjnego, który również wiąże się z samym faktem istnienia strony internetowej.

- 11 Jeżeli, zgodnie z powyższym, sam fakt udostępnienia ogólnych warunków umów na stronie internetowej celem ich pobrania prowadzi do powstania obowiązku informacyjnego, pojawia się pytanie, jak w świetle dyrektywy należy rozumieć sformułowanie „w” ogólnych warunkach umów [Or. 7]. Tego zagadnienia dotyczy drugie pytanie prejudycjalne. Bezsporne jest, że strona pozwana wypełniła spoczywający na niej jako na operatorze strony internetowej obowiązek informowania o rozstrzyganiu sporów. Wątpliwe jest jednak, czy taka informacja stanowi równocześnie informację w ogólnych warunkach umów w przypadku udostępnienia ogólnych warunków umów do pobierania. Przeciwno takiemu stanowisku przemawia okoliczność (na którą strona powodowa trafnie zwróciła uwagę w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji), że konsument pobierze ogólne warunki umów zgodnie z ich przeznaczeniem, a następnie nie znajdzie w nich żadnej informacji.
- 12 Niezależnie od powyższego powstaje wreszcie pytanie, czy na gruncie dyrektywy dochodzi do udostępnienia informacji „w” ogólnych warunkach umów, jeżeli każdorazowo dołącza się do nich osobny formularz informacyjny. W tym względzie Landgericht (sąd krajowy) trafnie wskazał, że używanie ogólnych warunków umów składających się z kilku części lub też różnych ogólnych warunków umów jest możliwe i powszechne w obrocie, a wówczas dodatkowy formularz informacyjny również stanowi część ogólnych warunków umów. Stanowisko strony powodowej prowadzi natomiast do konieczności przyjęcia, że informacja musi być udzielona w każdej części ogólnych warunków umów. Za stanowiskiem tym przemawia jednak to, że konsument co do zasady w sposób szczególny przechowuje ogólne warunki umów i zakłada, że została mu w nich udzielona informacja o wyrażeniu zgody na udział w alternatywnych metodach rozstrzygania sporów. W przypadku wykazu cen i usług, który zazwyczaj podlega częstszym zmianom, taka gwarancja ta nie występuje w równym stopniu.

[...]